

УДК 378.147.: 811.161.2

Антоніна ЦАРУК
к.філол.н., доцент кафедри історії,
археології, інформаційної та архівної справи
Центральноукраїнський національний технічний університет

ХУДОЖНЄ СЛОВО В МОТИВАЦІЙНІЙ СКЛАДОВІЙ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ-ІНОЗЕМЦІВ

Формування і розвиток комунікативних компетентностей іноземних студентів, які опановують майбутній фах українською мовою, передбачає активізацію лексичного запасу і граматичних конструкцій в усному мовленні діалогічного і монологічного характеру. Тому одним із важливих методичних завдань на заняттях з української мови як іноземної є створення ситуацій, які знімають психологічну невпевненість в інокомунікантів та мотивують їх до обміну інформацією, зокрема, в країнознавчій царині.

Знайомство з соціально-культурними реаліями України, її історичним минулим, віруваннями й традиціями, емоційним світовідчуттям – словом, ментальністю українців – неможливе без залучення художніх творів. Зрозуміло, що відбір матеріалу підпорядковується навчально-виховним цілям і передбачає адаптування оригінальних творів до рівня володіння мовою на певному курсі та врахування особливостей певного контингенту.

Скорочення кількості годин на вивчення української мови іноземними громадянами, дистанційна форма занять, «оптимізація» навчального процесу шляхом інтенсивного впровадження тестового контролю – ці та інші чинники не сприяють розвиткові усного мовлення інокомунікантів. Сприйняття іноземної мови в процесі читання, аудіювання може створити ілюзію її знання, коли іноземець розуміє, про що йдеться в тексті друкованому чи мовленому. Однак насправді відбувається підміна фундаментальних понять: «знання» підмінюються «розумінням». За методичними критеріями, розуміння усного чи писемного мовлення свідчить про пасивне володіння мовою. Активне ж її опанування передбачає оперування отриманою інформацією, продукування власних висловлювань (з опорою на запропоновані зразки чи без них), безпосередню участь у діалогах за відтерміновано вивченим матеріалом із вкрапленням нових лексичних одиниць, семантика яких зрозуміла з контексту.

На підготовчому етапі навчання мови доцільно використовувати тексти народних казок, які дають іноземцям емоційний матеріал для усвідомлення ментальності українців, для поповнення словникового запасу та активізації вживання: антонімів (багатий – бідний, молодший – старший, давати – брати, шукати – знайти, продавати – купувати), дієслів руху (піти – прийти – ходити), ціннісних категорій (добро – зло, правда – кривда) тощо. Роботу над текстом казки варто завершувати рольовою грою, що додає бонусів у запам'ятовуванні необхідних мовленнєвих конструкцій, сприяє відпрацюванню особливостей

логічного наголошення, вносить елемент значущості сценічного дійства, а отже, підвищує самооцінку його учасників і впевненість у власних силах. У такий спосіб потверджується слушність висновків Фрідріха Шиллера про гру як прояв естетичного і духовного життя, що дає змогу людині піднятися над щоденною рутинною і здійснюється за бажанням, а не потребою чи примусом [1]. Домінування розважальності в навчальній рольовій грі настільки тонко вуалює пізнавально-практичну її роль, що на рівні сприйняття створюється позитивний образ гри, головною ознакою якої є радість, а це – засада методичного успіху, бо формує характер і сприяє різнобічному розвитку, зокрема інтелектуальному та соціальному, на переконання відомих психологів [М. Кляйн](#), [Ж. Піаже](#), [В. Джеймса](#), [З. Фрейда](#), [К. Юнга](#), Л. Виготського. «Форма вільного самовиявлення людини, котра передбачає реальну відкритість світові», «висвітлює в ній (у людині. – А.Ц.) потаємний, прихований до часу шар буття», – таке тлумачення дефініції гри, запропоноване філософським словником [2], декларує можливості самореалізації особистості, в тому числі, в іншомовному середовищі з його соціокультурними нормами.

На основному курсі мовної підготовки іноземних громадян значна увага приділяється підбору автентичних художніх текстів, які репрезентують соціокультурну сферу носіїв мови. Так, створено Методичні вказівки для самостійної роботи студентів-іноземців 2–4 курсів над художніми текстами [3], де розроблено систему завдань для ознайомлювального та вивчального читання, з метою розширення знань про життя, традиції та цінності носіїв української мови та практичного застосування мовленнєвих навичок інокомунікантів у формі діалогів, монологічних висловлювань за результатами знайомства з творчістю Г. Сковороди, Т. Шевченка, Л. Українки, І. Франка, С. Васильченка, М. Коцюбинського, Г. Тютюнника, Д. Павличка, В. Симоненка та ін.

Сув'язь інформаційно-художніх текстів дає змогу не тільки поглибити знання іноземних студентів у лінгвокраїнознавчому аспекті (зокрема,

застосувавши афористику Сквороди і Шевченка), але й вести мову про соціокультурні паралелі українського мистецтва слова та літератури батьківщини іноземних громадян. Завершальним дійством може слугувати, наприклад, Шевченківське свято, на якому лунає «Заповіт» різними мовами світу, інтерпретація творів Великого Кобзаря у світлі вічних загальнолюдських цінностей.

Іншим варіантом публічного виступу як демонстрації нового статусу іноземного студента – його ініціації в україномовному середовищі – є участь у науково-дослідній студентській конференції, коли нова рольова пропозиція диктує нові вимоги до рівня спілкування, а отже, додатково мотивує до мовленнєвої самореалізації.

Джерела та література

1. Гра [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%93%D1%80%D0%B0>

2. К. Сігов. Гра // Філософський енциклопедичний словник / В. І. Шинкарук (гол. редкол.) та ін. К. : Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України : Абрис, 2002. 742 с. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://slovnyk.me/dict/fes/%D0%B3%D1%80%D0%B0>

3. Царук А. П. Методичні вказівки для самостійної роботи студентів-іноземців 2–4 курсів над художніми текстами / Антоніна Петрівна Царук. Кропивницький : ЦУНТУ, 2018. 99 с.